

Mauno Rosendal — Suomen puolesta

Aleksis Kiven päiväksi on tänä syksynä Oulussa satutettu tapahtuma, joka totisesti sopii kansalliskirjailijamme muistopäiväksi: Oulussa paljastetaan **Mauno Rosendalin muistolaatta**.

Kirjahyllyjäni järjestellessäni sain yhtäkkiä käteeni oulunkoululaisen hengenmiehen, teol.tohtori **Auk. Oravalan** pienen kirjasen **Rakkaita polkuja**, kirjoittajansa muistelmat, jotka Herättäjä-Yhdistys painatti jäämistöstä pelastetusta käsikirjoituksesta. Merkillinen johdatus: ensimmäisenä aukeni eteeni kuvaus nuoren Aukustin saapumisesta Oulun kouluun ja hetken perästä kuvaus Oulun suomalaisen klassillisen lyseon rehtorista ja uskonnonopettajasta Mauno Rosendalista.

Auk. Oravala muistelee hyviä, tehtävänsä kykeneviä opettajiaan, sellaisia, joiden "henkinen valta on saanut oppilaan haltuunsa." Jos opettaja sen lisäksi, että oli pätevä, oli persoonallisuus, oli hänen vaikutuksensa suuri. Rosendal oli sellainen. Rosendal ei ollut pänttääjä, hänellä oli suuret linjat ja hän opetti suurten persoonallisuksien kautta: "Hänelle oli arvokasta korkea ihanteellisuus ja ihmiselämän suuret arvot, isänmaa ja kansa."

Näin Oravala, joka muistuttaa mieliin, että parhaimman ja osuvamman kuvan Rosendalista on piirtänyt **V.A. Koskenniemi** kirjasaan **Onnen antimet**. Samaa kirjaan ja kuvaukseen viittaa professori **Pentti Airas**, joka kirjoittaa Rosendalista Oulun yhteiskoulun-Yhteislyseon-Kuusiluodon yläasteen ja lukion 90-vuotisjulkaisussa **Pyramisikoulun vaiheita 90 vuoden ajalta**. Airaksen otsikkona on **Mauno Rosendalin** henkinen perintö ja hän kuvaa lähinnä oikeustaistelija Rosendalia. Rosendal oli,

paitsi vaikuttava opettaja, myös valtakunnallisesti merkittävä herännäisjohtaja, mutta Suomen historiaan hän jäänee nimenomaan Suomen oikeuksien puoltajana.

Rosendalin poliittinen toiminta liittyy ensimmäiseen sortokauteen, 1899—1905. Ymmärtääksemme hänen merkityksensä meidän täytyy kerrata, mitä silloin todella tapahtui ja — olisi voinut tapahtua. Rosendal oli passiivisenvastarinnan mies, joka turvasi lakiin ja oikeuteen. Kysymys oli oikeustaistelusta. Jos antoi periksi, perikiantamisella ei ollut päätä. . . Jotta kansa kestäisi ja voitaisi oli nuoret kasvatettava oikeassa hengessä, aktiivisiksi, mutta kurissa ja järjestyksessä.

Rosendal eli 1848—1917. Hän oli uskonnon ja ruotsin kielen lehtori Oulun ruots. lyseossa 1877—88 ja Oulun suom. klass. lyseossa 1888—1903 ja 1907—11, vm:n rehtori 1890—1902. Perusti 1883 **S.A. Vesterlundin** kanssa valmistavan koulun (joka toimi Aleksanterink. 12:ssa) ja 1902 **Nanny Liliuksen** kanssa Oulun yhteiskoulun, jonka uskonnon ja ruotsin opettajana toimi kuolemaansa saakka. V. 1902 Rosendal erotettiin Lyseon opettajanviroistaan ja karkoitettiin maanpakoon Ruotsiin. Sieltä hän palasi 1905 saaden kansallissankarin vastaanoton niin Helsingin kuin Oulunkin rautatieasemilla.

Ynnä paljon muuta! Mauno Rosendal on muistolaatansa ansainnut. Puuhan takana ovat hänen koulujensa, Lyseon ja Yhteislyseon, senioriyhdistykset. Laatta hallettiin **hänen talonsa** (ns. Pakon talo) seinään. Tapahuu viime hetkellä, mutta kun talo nyt toistaiseksi jää pysyyn, **niin tapahtuu** kello 16 sunnuntaina, Kiven päivänä.